

AZ ORBÁN HÁZ REKONSTRUÁLHATÓ TÖRTÉNETE

Az Orbán ház 1983 óta a múltjával foglalkozó kiállításnak ad helyet. A kiállításon elhelyezett tábla szerint (Gál Árpád) a család őse 1660 körül költözött Pétervásáráról a faluba, mint a Keglevich földesúr ispánja. Ezzel szemben Lehozcky Alfréd Szilvásvárad középkori történetét feldolgozó anyagban Szilvásvárad paraszti népességének első lajstroma, az 1549-dézmajjegyzék szerint már lakott a faluban Orbán János. Gál Gyula anyaga szerint a család ismeretlen időben nemességet nyert és a XIX. században már ezen a telken lakott. Az 1763-1785 között készült első katonai felmérés térképén a mai Miskolci út a polgármesteri hivataltól a Vasút utcáig folyamatosan be volt építve. A jelenleg álló házat Orbán Mihály építette feltehetően faszindely vagy zsupfedéssel 1880 körül, ami a falu jelentős részével együtt az 1895-ös tűzvészben leégett. Ekkor a régi házat 0,8 méterrel megemelték, a nyílászárókat nagyobbra cserélték, a fa ámbitust (tornácot) kőpilléresre alakították és a tető kőpalafedést kapott, mint akkoriban a falu több módosabb tulajdonosú háza is.

Az épület 1975-ben került a Heves-megyei Múzeumok Igazgatóságához, majd a hét éven át tartó (1982-ig) teljes felújítást követően 1983. április 22-én nyílt meg a kiállítás a „Bükk természeti képe” címmel. Ez a kiállítás a közzétörténetétől a régészeti anyagokon át az élővilágig mutatta be a környékértékeit. 2004-től 2010-ig különböző időszakos kiállítások vették át a régi kiállítás helyét, majd 2010-től látható a jelenlegi bemutató, ahol a közelmúlt paraszti eszközeitől, a bronzkor várépítői és az ősember időszakán keresztül a 350 millió éves közzetani múltig megismerheti a látogató a környék különleges értékeit.

Még egy érdekesség a nagy felújítás idején: a vakolat eltávolítása után a két külön lakásként használt elválasztó falánál egy zsilipelt gerendafal és a hozzá tartozó ajtókeret, valamint a födém tartószerkezet (mestergerenda, födémgerenda, kötőgerenda) részei kerültek elő. A szakemberek szerint az 1600-as évek végén, de legkésőbb az 1700-as évek elején készülhetett. Érdekes lenne a faanyagból korhatározást végezni.

Felhasznált irodalom:

Gál Gyula: Szilvásvárad története 1972.

Lehozcky Alfréd: Szilvásvárad története Középkor 1997. Felsőmagyarország Kiadó.

Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat Szilvásvárad 2009.

Építészettörténeti írások Guzsik Tamás emlékére 2019 Honlap Kiadó

Szilvásvárad, 2020. december 1.

Regós József